

сидерація та сівозміни, оскільки галузь тваринництва не існує, а рослинні рештки, як правило, заробляються в ґрунт) спрямовані на ліквідацію процесів деградації біохімічної (дегуміфікація) та фізичної, в якій гумус відіграє ключову роль (ущільнення, пористість, структурні деградації).

Використання кальцієвмісних матеріалів (вапнування кислих ґрунтів) є заходом протидії вторинному підкисленню та дегуміфікації, тобто теж відноситься до заходів комплексної дії. За наявного переущільнення лише чорноземів опідзолених незмитих та еродованих відмін на площі 393 га у господарстві недобирають 10-26 т/га зерна озимої пшениці або 26-63 т/га зерна кукурудзи.

Список використаних джерел:

1. Медведєв В. В., Лактіонова Т. М., Греков Л. Д. Типологія оцінки небезпечних явищ у ґрунтовому покриві України. Ґрунтознавство. 2004. Т. 5. 3–4. С. 13–23.
2. Медведєв В. В., Пліско І. В., Накісько С. Г., Тітенко Г. В. Деградація ґрунтів у світі, досвід її попередження і подолання. Харків: Стильна типографія, 2018. 168 с.
3. Методика моніторингу земель, що перебувають у кризовому стані. Харків: Вид-во ін-ту ґрунтознавства і агрохімії ім. О. Н. Соколовського, 1998. 88 с.
4. Гаськевич В. Г. Сучасний стан і проблеми моніторингу ґрунтів Малого Полісся. Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. 2006. № 2. С. 108–113.
5. Гаськевич В. Г. Типологія деградаційних ґрунтових процесів. Генеза, географія та екологія ґрунтів. 2013. Вип. 4. С. 19–32.
6. Позняк С. П., Гаськевич В. Г., Лемега Н. М. Типологія деградації ґрунтів. Ґрунти Львівської області: колективна монографія / за ред. С. П. Позняка. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. С. 335–341.

рівня освіти, АГРЗм-21

Науковий керівник: **КРИВОХИЖА Євген Михайлович**, д. с.-г. н., с.н.с.

Західноукраїнський національний університет

м.Тернопіль

ФІТОСАНІТАРНИЙ СТАН ПОСІВІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Основною запорукою своєчасного та ефективного захисту посівів будь-яких культур від шкідливих організмів є фітосанітарний моніторинг посівів. Фітосанітарний моніторинг включає в себе комплексне обстеження, яке дозволяє оцінити фізіологічний стан рослин, ступінь ураження їх хворобами та пошкодження шкідниками [1].

Метою дослідження була оцінка фітопатогенного стану посівів озимої пшениці в умовах Західного Лісостепу України залежно від впливу комплексу екологічних чинників.

Для досягнення поставленої мети проводилися маршрутні обстеження посівів пшениці озимої для визначення складу фітопатогенного комплексу та домінуючих видів шкідливих організмів в господарствах Тернопільської області в 2023 році. В ході обстеження проводили візуальну оцінку ступеня ураження рослин хворобами та їх поширеності на відповідній території [2].

За результатами досліджень встановлено, що в агроценозах зернових культур Тернопільської області відбулися зміни в структурі фітопатогенного комплексу. Домінуючими є збудники корневих гнилей (*Fusarium* sp., *Bipolaris sorokiniana* Shoem., *Cercospora herpotrichoides*), септоріозу (*Septoria tritici* Rob. Et Desm.), гельмінтоспоріозу (*Bipolaris sorokiniana* Shoem.), бурої листкової іржі (*Puccinia recondita*), борошнистої роси (*Erysiphe graminis*), твердої сажки (*Tilletia caries* (DC.) Tul., *Tilletia laevis* Kuehn.). Інтенсивність розвитку гельмінтоспоріозу, корневих гнилей, бурої листкової іржі, борошнистої роси коливалась від слабкої до помірної. Загалом, для збереження врожаю потрібно вести постійний контроль фітопатогенного стану посівів, щоб у разі

виникнення проблеми була змога оперативно її вирішити [3, 4].

Шляхом фітосанітарного моніторингу було складено таблицю ураженості хворобами колосків озимої пшениці (табл. 1).

Під час фази колосіння пшениці озимої розвиток борошністої роси був низький (0,1%). На відміну від борошністої роси розвиток септоріозу і оливкової плісняви в цей період на колосках рослин пшениці становив по 0,4%. За таких ж умов розвиток альтернاریозу, гельмінтоспоріозу та фузаріозу був дещо інтенсивнішим 0,4%, 0,5% і 0,6% відповідно.

Таблиця 1

Хвороби колосків озимої пшениці

Досліджувані господарства	Культура	Обстежено, тис.га	Септоріоз			Фузаріоз			Гельмінтоспоріоз		
			Уражено	% уражених колосків	Розвиток хвороби, %	Уражено	% уражених колосків	Розвиток хвороби, %	Уражено	% уражених колосків	Розвиток хвороби, %
Базові	Озима пшениця	0,9	0,2	1,2	0,5	0,2	2,2	0,7	0,07	0,8	0,5
Інші	Озима пшениця	5,4	0,9	1,2	0,3	1,5	3,3	0,5	0,8	1,2	0,5
Разом	Озима пшениця	6,3	1,1	1,2	0,4	1,7	2,7	0,6	0,9	1,0	0,5

Отже, за результатами фітосанітарних обстежень агроценозу пшениці озимої у 2023 році встановлено, що домінуючими хворобами були гельмінтоспоріоз та фузаріоз.

Продовження таблиці 1

Досліджувані господарства	Культура	Обстежено, тис.га	Альтернاریоз			Оливкова пліснява			Борошніста роса		
			Уражено	% уражених колосків	Розвиток хвороби, %	Уражено	% уражених колосків	Розвиток хвороби, %	Уражено	% уражених колосків	Розвиток хвороби, %
Базові	Озима пшениця	0,9	0,2	0,8	0,4	0,2	0,9	0,2	0	0	0

Інші	Озима пшениця	5,4	1,5	1,3	0,3	1,2	2,1	0,5	0,7	1,1	0,1
Разом	Озима пшениця	6,3	1,7	1,0	0,4	1,4	1,5	0,3	0,7	1,1	0,1

Список використаної літератури:

1. Кулешов А. В. Фітосанітарний моніторинг і прогноз / А. В. Кулешов, М. О. Білик, С. В. Довгань.: Навчальний посібник. – Харків: Еспада, 2011. – 608 с.
2. Сарапін Г. П. Озимі починають новий сезон / Сарапін Г. П., Тимчук В. М. Агросвіт № 7(28), серпень, 2015 – С. 12–13.
3. Татарінова В. І. Моніторинг фітопатогенного комплексу зернових культур північно-східного лісостепу України / В. І. Татарінова, В. А. Власенко, Т. О. Рожкова, О. Л. Говорун, Н. В. Хілько / Вісник Сумського Національного аграрного університету, серія «Ентомологія і біологія». – вип. 3 (25). – 2013. – С. 29–33.
4. Трибель С. О. Методологія оцінювання стійкості сортів пшениці проти шкідників ізбудників хвороб / С. О. Трибель, М. В. Гетьман, О. О. Стригун, Г. М. Ковалишина, А. В. Андрющенко. За редакцією С. О. Трибеля. – К.: Колобіг, 2010. – 392 с.

ПОБЕРЕЖНА Людмила, аспірантка спеціальності

201 Агрономія

Науковий керівник: **БАХМАТ Олег Миколайович** професор кафедри екології та загальнобіологічних дисциплін

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

м. Кам'янець-Подільський

ВПЛИВ МАКРО І МІКРОДОБРІВ НА РІСТ ТА РОЗВИТОК СОРТІВ НУТУ ЗВИЧАЙНОГО

У системі морфогенезу рослин нуту макро і мікродобрива відіграють істотну роль особливо щодо доступності і забезпеченості елементами живлення